

ZULFIYA TARJIMALARIDA SHOIRA MAHORATI

Jizzax davlat pedagogika universiteti

O‘zbek tili va adabiyoti fakulteti

3-bosqich talabasi Mustaqulova Rushana

Ilmiy rahbar: f.f.f.d.(PhD) Usmonov Aslam karshiboyevich

Annotatsiya: Zulfiya ijodiy tarjimalari o‘zbek adabiyotining boyligiga ulkan hissa qo‘shib, milliy she‘riyatni yangi qirralarda yoritadi. Uning tarjimalari original asarning ruhini saqlab qolish, badiiy ifodalarni aniq yetkazish va o‘zbek she‘riyati uslubiga moslashuv kabi murakkab mahoratni aks ettiradi. Zulfiya shoir sifatida o‘z asarlarida, ayniqsa, tarjimalarida nozik badiiy did, obrazlilik va hissiy tuyg‘ularni chuqur yoritadi. U tarjima jarayonida original she‘rlarning ritm va ohangiga ham alohida e‘tibor qaratgan, bu esa uning she‘riy tafakkuri va mahoratini yanada yuksaltiradi.

Kalit so‘zlar: Zulfiya, she‘riy tarjima, badiiy mahorat, o‘zbek adabiyoti, ritm, obrazlilik, hissiy tuyg‘ular.

Абстрактный: Творческие переводы Зульфийи вносят большой вклад в богатство узбекской литературы и по-новому освещают национальную поэзию. Его переводы отражают сложное мастерство сохранения духа оригинального произведения, четкой передачи художественной выразительности, адаптации к стилю узбекской поэзии. Как поэтесса, Зульфийа в своих произведениях, особенно в переводах, глубоко освещает тонкий художественный вкус, образность и душевные переживания. В процессе перевода он уделял особое внимание ритму и тону оригинальных стихотворений, что еще больше повышает его поэтическое мышление и мастерство.

Ключевые слова: Зульфийа, поэтический перевод, художественное мастерство, узбекская литература, ритм, образность, эмоциональные переживания.

Zulfiya — o‘zbek adabiyotining yorqin vakillaridan biri bo‘lib, uning ijodi nafaqat original asarlar, balki tarjimalar sohasida ham ulkan ahamiyat kasb etadi.

Shoiraning tarjimalarida o‘zbek milliy she’riyatining ruhiyati, uslubi va badiiy imkoniyatlari yorqin namoyon bo‘ladi. Zulfiya tarjimalari o‘ziga xos nozik badiiy did va so‘z boyligi bilan ajralib turadi. U har bir asarni tarjima qilish jarayonida o‘sha davrning madaniy va estetik talablari bilan uyg‘unlashgan holda, asarning ichki tuzilishi va hissiy palitrasini saqlab qolishga intilgan. Shoiraning tarjima faoliyati uning she’riy mahorati va ijodiy imkoniyatlarini yanada yuksak darajaga ko‘targan.

Zulfiyaning tarjimalarida shoiraning o‘ziga xos badiiy uslubi va mahorati aniq ko‘zga tashlanadi. U tarjima jarayonida asarning mazmunini emas, balki ruhini va hissiy ta’sirini aniq yetkazishga alohida e’tibor qaratadi. Bu, ayniqsa, uning rus va boshqa milliy adabiyot vakillarining she’riy asarlarini o‘zbek tiliga tarjima qilishida yaqqol namoyon bo‘ladi. Shoiraning mahorati, avvalo, asarning poetik tuzilishini saqlab qolishida ko‘rinadi. Zulfiya original she’rlarning ritm va qofiyasini o‘zbek she’riyatining an’anaviy uslubi bilan uyg‘unlashtira olgan. Masalan, u tarjima qilgan she’rlarda qofiyalar va ritmik moslik saqlangan bo‘lib, bu holat she’rning o‘quvchi qalbiga ta’sirini kuchaytiradi.

Bundan tashqari, Zulfiya tarjimalarida obrazlilik alohida o‘rin egallaydi. Shoira tarjima qilayotgan she’rlardagi badiiy obrazlarni o‘zbek tilidagi milliy kolorit bilan boyitib, ularni yanada jozibador va jonli qila olgan. Masalan, uning Aleksandr Pushkin, Mikhail Lermontov va boshqa klassik shoirlarning asarlarini tarjima qilish jarayonida milliy qadriyatlar va an’analarni ham inobatga olganini ko‘rish mumkin. Bu esa nafaqat asarning originalga yaqinligini ta’minlagan, balki o‘zbek o‘quvchisi uchun yanada tushunarli va qabul qilinadigan darajaga keltirgan.

Zulfiya tarjimalarining yana bir o‘ziga xos jihati — hissiy tuyg‘ularni chuqur yoritishi. Shoira tarjima jarayonida asardagi hissiy ohangni to‘g‘ri berishga katta e’tibor qaratgan. Bu, ayniqsa, lirik she’rlarni tarjima qilishda muhim bo‘lib, Zulfiya har bir misraning hissiy yukini saqlab qolgan.

Shuningdek, shoiraning tarjimalarida tilning boyligi va o‘zbek adabiy tilining jozibasi namoyon bo‘ladi. Zulfiya nozik iboralar va boy leksikadan

foydalanib, tarjima asarlariga o'ziga xos milliy ruh bag'ishlagan. Bu uning she'riy tafakkuri va badiiy mahoratining yana bir isbotidir.

Umuman olganda, Zulfiyaning tarjimalarida milliy va jahon adabiyoti o'rtasida o'ziga xos ko'prik yaratilgan bo'lib, bu shoironing tarjima sohasidagi ulkan xizmatlarini yuksak darajaga ko'taradi. Zulfiyaning tarjima sohasidagi mahorati, shuningdek, uning badiiy tafakkurining kengligi va chuqurligi bilan ham bog'liqdir. Shoira nafaqat she'riy shakllarni, balki asarning mazmuniy qatlamlarini ham o'zbek tilida mukammal aks ettira olgan. Uning tarjimalari faqatgina texnik jarayon bo'lib qolmay, ijodiy izlanish va yangi badiiy imkoniyatlarni kashf etishning yorqin namunasidir.

-She'riy ritm va ohangni saqlash:

Zulfiya asarni tarjima qilganda, undagi ohang va ritmik uyg'unlikni yo'qotmaslikka intilgan. Bu, ayniqsa, klassik she'rlarni tarjima qilishda muhim bo'lib, Zulfiya har bir misraning musiqiyligini saqlab qolish orqali o'quvchiga asliy asarning estetikasini etkazishga erishgan. Shoira she'riy shakllarni o'zbek an'analariga moslashtirgan holda, ularning badiiy qiymatini ham saqlab qolgan.

-Leksik boylik va ifodaviylik:

Zulfiya tarjimalarida leksik boylik va ifodaviylikning yuqori darajada ekanligi diqqatga sazovor. U she'r mazmunini aniq va lo'nda ifodalash uchun turli xil stilistik vositalardan unumli foydalangan. Masalan, metafora, epitet va boshqa badiiy vositalar orqali tarjimalarga milliy ruh bag'ishlagan. Shu bilan birga, u asarda qo'llanilgan obrazlarni o'zbek xalqiga yaqin va tushunarli tarzda ifodalashga muvaffaq bo'lgan.

-Hissiy ekspressiya va chuqur mazmun:

Shoironing tarjimalarida hissiy ekspressiya juda kuchli. Zulfiya asarlarning hissiy palitrasini o'zbek o'quvchisiga chuqur ta'sir etadigan darajada yetkazib bera olgan. Bu uning ijodiy sezgirliги va tarjima san'atidagi tajribasidan dalolat beradi. U tarjima qilayotgan she'rlarning ruhiy holati va kayfiyatini o'quvchiga sezdirish uchun badiiy vositalardan ustalik bilan foydalangan.

-Milliy kolorit va moslashuv:

Zulfiya tarjimalarida milliy koloritni saqlashga alohida e'tibor bergan. U tarjima jarayonida o'zbek xalqining madaniyati, urf-odatlari va qadriyatlarini hisobga olib, asarlarni shu asosda boyitgan. Bu esa uning tarjimalarini nafaqat o'zbek adabiyoti, balki milliy ma'naviyatning ham muhim qismi sifatida qabul qilishga sabab bo'lgan. Zulfiya o'zining har bir tarjimasida nafaqat ma'no va badiiy ifodani, balki asarning jonini, uning ruhiy qatlamlarini ham o'z o'quvchisiga yetkazib berishga muvaffaq bo'lgan. Shu tariqa, u o'zbek she'riyatining badiiy imkoniyatlarini yangi bosqichga ko'targan.

Xulosa qilib Zulfiya o'z tarjimalari bilan o'zbek she'riyati rivojiga ulkan hissa qo'shgan buyuk shoiradir. U nafaqat o'zining original asarlari, balki tarjima faoliyati orqali ham adabiyotda o'ziga xos o'rin egalladi. Shoironing tarjimalari badiiy mahoratning, yuqori did va ijodiy izlanishlarning yorqin namunasi bo'lib, u o'quvchiga asarning ruhini va hissiy ta'sirini to'liq yetkazishga muvaffaq bo'lgan.

Zulfiya tarjimalarida ritm, qofiya, obrazlilik va hissiy ifodalar ustalik bilan saqlangan. U milliy she'riyatni jahon adabiyoti bilan uyg'unlashtirib, asarlarni o'zbek xalqining ruhiy va madaniy qadriyatlariga moslashtirgan. Uning ijodi orqali she'riy tarjima nafaqat badiiy ijod, balki madaniy aloqalar va milliy o'zlikni anglash vositasiga aylangan.

Shoironing tarjimalari bugungi kunda ham o'z dolzarbligini yo'qotmagan bo'lib, adabiyot ixlosmandlari uchun badiiy va estetik zavq manbai bo'lib xizmat qilmoqda. Zulfiya ijodiy merosi o'zbek she'riyatining yorqin sahifalaridan biri bo'lib, uning tarjimalari milliy va jahon adabiyotining betakror uyg'unligini aks ettiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Zulfiya. Tanlangan asarlar. Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1980.
2. Abdurahmonova, D. "Zulfiya tarjimalarining badiiy xususiyatlari." O'zbek tili va adabiyoti jurnali, 2015, №3, 45-52-betlar.
3. Qosimov, S. O'zbek she'riyati va tarjimachilik san'ati. Toshkent: Sharq, 2007.

4. Karimova, Z. "She'riy tarjimada milliylik va o'ziga xoslik: Zulfiya tarjimalari misolida." Adabiyotshunoslik ilmiy jurnali, 2018, №2, 12-18-betlar.
5. Saidov, R. Tarjima nazariyasi va amaliyoti. Toshkent: Universitet nashriyoti, 2010.
6. Umarov, N. "Zulfiya ijodida milliy va badiiy uyg'unlik." Yosh filologlar to'plami, 2019, №1, 27-34-betlar.